

EU:s valspråk "*Förenade i mångfalden*"

EU - spåret

**Underlag till FRUSAM-projektet
december 2010**

**Göran Hallman
Folkhälsopolitisk Strateg
Jämtlands läns landsting**

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
Inledning/Bakgrund.....	4
EU:s Grundlag - Lissabonfördraget (2009)	5
EU:s Hälsostrategi - tillsammans för hälsa 2008-2013.....	6
Hälsoperspektivet.....	6
Regionala utvecklingsperspektivet.....	9
Sammanfattning av de viktigaste punkterna i 5:e Sammanhållningsrapporten.....	10
Hållbar utveckling.....	11
Det sociala perspektivet.....	12
EU 2020*	14
Framtiden - och hur påverkar vi den??	17
Konklusion och förslag till framtida arbete	22

Sammanfattning

Detta dokument är sammanställt utifrån de diskussioner som pågått parallellt med övrigt projektarbete inom FFRU (Folkhälsa för Regional Utveckling)/FRUSAM (Folkhälsa för Regional Utveckling i SAMverkan)-projektet. Dokumentet avser **inte** att på ett heltäckande och objektivt sätt beskriva Europeisk Hälsa-, Social- och Regionalpolitik. Dokumentet är mer en reflekterande sammanställning över projektgruppens diskussioner rörande flernivåstyrning inom europeiska gemenskapen.

Fokus är därför på:

- Hälsopolitiken inom EU
- Regionalpolitiken i form av Sammanhållningspolitiken

samt hur dessa två olika politikområden alltmer konvergerar genom ett ökat intresse för social sammanhållningspolitik (Social cohesion policy).

Kopplat till detta berörs de olika finansieringsmedel som tillgängliggörs i form av projektmedel att söka från de olika politikområdena då genomförandet ska ske.

FRUSAM-projektets övergripande syfte är att bidra till en ökad samverkan mellan områdena folkhälsa och lokal och regional utveckling, med särskilt fokus på denna samverkans betydelse för hållbar ekonomisk utveckling.

Arbetsgruppen nådde av olika skäl inte ända fram. Föreliggande underlag utgör resultatet av gruppens arbete. Den ska inte ses som en slutgiltig produkt utan som ett underlag för vidare diskussion. Underlag som berörs i denna sammanställning - olika dokument, utlysningar, information eller motsvarande - kommer att uppdateras med lämpliga länkar på FRUSAM:s hemsida (WWW.FRUSAM.SE).

Inledning/Bakgrund

Europeiska unionen (EU) är ett fördragsbundet samarbete mellan 27 europeiska demokratier. Samarbetet har sedan dess bildande successivt utvecklats genom att medlemsstaterna gemensamt har antagit nya fördrag. Det senaste fördraget som trädde i kraft var Lissabonfördraget den 1 december 2009. Detta omnämnes ibland även som EU:s nya grundlag. Fördragen utgör, tillsammans med de protokoll som är fogade till dem, unionens primärrätt. Primärrätten reglerar unionens funktionssätt och kan liknas vid en konstitution.

EU består av 27 suveräna stater, vilka frivilligt underkastat sig ett system av gemensamma institutioner. Varje medlemsstat har valt att överföra en del av sin egen suveränitet till dessa institutioner, med tanken att tillsammans kunna utöva ett större inflytande. De sju institutionerna är Europaparlamentet, Europeiska rådet, Europeiska unionens råd (Ministerrådet eller Rådet), Europeiska kommissionen, Europeiska unionens domstol, Europeiska centralbanken och Europeiska revisionsrätten. Europeiska rådet leds av en ordförande och består därutöver av medlemsstaternas stats- och regeringschefer samt kommissionens ordförande. Deras huvudsakliga uppgift är att dra upp riktlinjer för det framtida samarbetet.

Den lagstiftande funktionen utgörs av Europaparlamentet och Europeiska unionens råd. Med undantag för frågor som rör utrikes- och säkerhetspolitik, krävs båda dessa institutioners godkännande för att ett beslut ska antas. Detta förfarande kallas för det ordinarie lagstiftningsförfarandet. EU-parlamentet väljs direkt av unionens medborgare genom allmänna och fria val, medan Rådet består av ministrar från medlemsstaterna. Beroende på vilken fråga som diskuteras, möts Rådet i olika konstellationer.

Kommissionen fungerar som unionens regering och har ensamrätten att ta initiativ till ny lagstiftning. Medlemsstaternas ledare föreslår en ordförande, som därefter måste godkännas av parlamentet. Ordföranden föreslår i sin tur övriga kommissionärer genom samråd med medlemsstaternas ledare. Hela förslaget måste godkännas av parlamentet, som också kontinuerligt granskar kommissionens arbete. Om parlamentets ledamöter saknar förtroende för kommissionen, kan de tvinga den att avgå genom ett misstroendevotum. En ny kommission tillsätts vart femte år, normalt sett samma år som val till Europaparlamentet äger rum.

Europeiska unionens domstol har till uppgift att tolka unionens lagstiftning, medan Europeiska revisionsrätten har till uppgift att granska EU:s räkenskaper. Europeiska centralbanken ansvarar för penningpolitiken i de medlemsstater som har infört den gemensamma valutan euron som valuta. Dessa tre institutioner består av icke-politiska ledamöter.

Europeiska unionens föregångare var ursprungligen enbart en tullunion. Sedan bildandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen 1952, har samarbetet utökats till att inkludera flera andra stora politikområden. EU har till exempel en egen valuta, euron, vilken har ersatt de tidigare nationella valutorna bland majoriteten av medlemsstaterna. Genom Schengensamarbetet har medlemsstaterna gått samman för att stärka de gemensamma

yttre gränserna samtidigt som de inre gränskontrollerna har avskaffats. En mycket stor del av unionens budget upptas dock av den gemensamma jordbrukspolitikerna och den gemensamma fiskeripolitiken samt sammanhållningspolitiken. Andra nyckelområden är den gemensamma handelspolitiken och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP).

Huvudmålsättningen med EU är att skapa en gränslös inre marknad med fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och människor, kallade "de fyra friheterna". EU-länderna har gemensamma regler mot statliga stöd, som anses snedvrider konkurrensen på den inre marknaden.

EU-samarbetet har varit föremål för omfattande diskussioner och utgör en kontroversiell fråga i stora delar av unionen. Kritiker hävdar bland annat att unionen är odemokratisk och inte tillräckligt öppen, medan förespråkarna hävdar att unionen utgör ett viktigt samarbete för att utveckla det ekonomiska och sociala välbefindandet samt för att bevara freden sedan andra världskriget.

EU:s Grundlag - Lissabonfördraget (2009)

EU:s mandat inom folkhälsoområdet regleras i artikel 168 i fördraget. Den lyder:

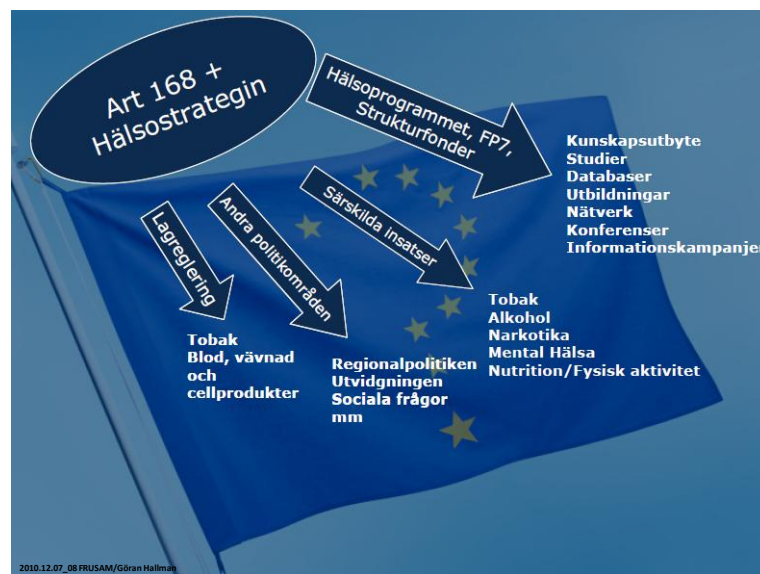
- En hög hälsoskyddsnivå för människor skall säkerställas vid utformning och genomförande av all gemenskapspolitik och alla gemenskapsåtgärder.
- Gemenskapens insatser, som skall *komplettera* den nationella politiken, skall inriktas på att *förbättra* folkhälsan, *förebygga* ohälsa och sjukdomar hos människor och *undanröja faror* för människors hälsa.
- När gemenskapen handlar på folkhälsoområdet skall den fullt ut respektera medlemsstaternas ansvar för att organisera och ge hälso- och sjukvård.

EU:s Hälsostategi - tillsammans för hälsa 2008-2013

I strategin definieras och diskuteras relationen mellan *välstånd* där folkhälsa är en tillgång för ekonomisk utveckling, *solidaritet* i att minska ojämlikhet i livslängd, hälsostatus och tillgång till god vård, *trygghet* i fråga om gränsöverskridande hot. Detta manifesteras sedan i tre mål:

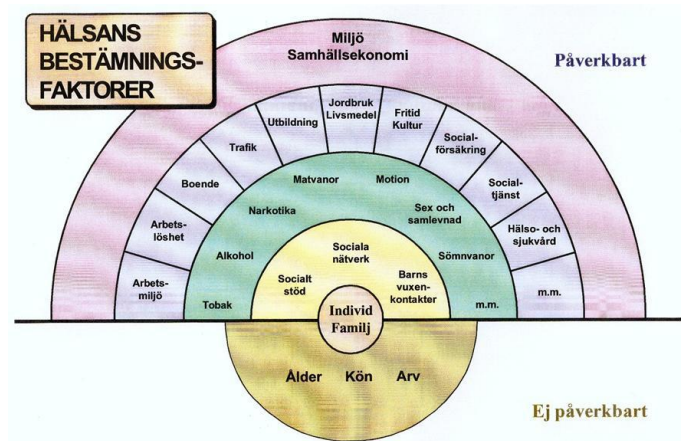
- Skapa god hälsa i ett åldrande Europa (bl.a. genom hälsofrämjande insatser under livets alla åldrar)
- Skydda medborgarna i gemenskapen från hälsohot (t.ex. epidemier, terrorhot och effekterna av klimatförändringarna)
- Stöd för dynamiska och hållbara sjukvårdssystem (t.ex. genom kunskapsutbyte, teknisk innovation och forskning).

Kombinationen av hur genomförandet av den samlade "kraften" i artikel 168 samt hälsostategin kan visualiseras i form av nedan bild. Där framgår dels hur olika finansieringsmöjligheter, insatser, politisk spridningseffekt samt lagregleringar kan utformas för att uppnå effekter inom många olika områden och beslutsnivåer.

Hälsoperspektivet

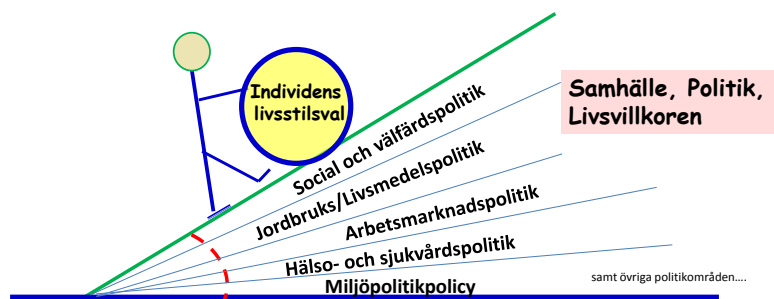
Hälsans bestämningsfaktorer skapades av Dahlgren/Whitehead 1991 för att åskådliggöra vad som påverkar hälsan. Den yttersta halvcirkeln står för omgivningsfaktorer, sedan följer livsvillkor, levnadsvanor/livsstil, sociala nätverk, individen samt de opåverkbara individuella faktorerna ålder, kön och arv.

Figur x

Hälsan påverkas av en mängd olika faktorer som på olika sätt och på olika nivåer samspelar med varandra. Detta blir tydligt om man studerar schemat för hälsans bestämningfaktorer, dvs. de faktorer som kan påverkas och som kan leda till antingen hälsa eller ohälsa. En del bestämningfaktorer kan påverkas genom individuella ställningstaganden och uttrycks genom våra levnadsvanor och vår livsstil, men i allmänhet behövs politiska beslut och kollektiva åtgärder eftersom våra val hänger samman med vilka möjligheter till val som finns.

Politiska beslut och individuella val

Olika perspektiv – Det individuella avgör storleken på “bollen” (bördan) som “rullas framför” individen i livet baserat på möjliga livsval
Samhället reglerar lutningen på backen (genom politiska beslut med påverkan av livsvillkoren)

2010.12.07_08 FRUSAM/Göran Hallman

Baserad på förlaga:
P. F. Hjorth, Prof. (No)

Som exempel kan nämnas att ekonomiska ojämlikheter är svåra att påverka individuellt, men vi kan själva besluta om att dricka mindre eller äta bättre. Våra levnadsvanor och vår livsstil påverkas emellertid i stor utsträckning av vår kultur, vår omgivning, våra relationer, priser, marknadsföring, sociala position m.m.

Hälsan påverkas också av miljön. Den fysiska miljön kan innehålla olika gifter, buller och andra hot mot hälsan. Den sociala miljön kan vara en tillgång eller ett hot för en

hälsosam utveckling. Hälsan påverkas även av vårt genetiska arv, vårt kön och vår ålder. Dessa faktorer går inte att påverka men kunskapen om att, och hur, de påverkar är betydelsefullt i sammanhanget.

Att kunna påverka tillvaron, att ha makt i vardagen, har visat sig vara en betydelsefull faktor för hälsan. De som själva kan planera och styra sina liv har i större utsträckning en bättre hälsa än de som inte kan detta. Dessa möjligheter är nära kopplade till i vilken grad man upplever sig vara delaktig och kunna påverka i samhället vilket bl.a. sätter integrations- och demokratifrågor på folkhälsokartan.

Folkhälsovetenskapliga frågor har därigenom en anknytning till flera olika politikområden vilka i sin tur har effekt på regional tillväxt. Att främja hälsa blir då ett sätt att utveckla samhället mot långsiktig hållbarhet både ur ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv.

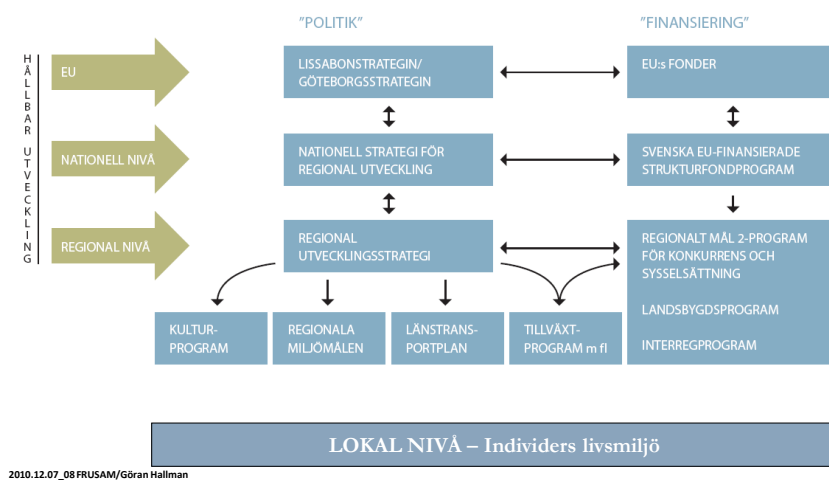
Förebyggande (preventiva och främjande) insatser inom folkhälsopolitiska området kan då utgöras av viktiga arbetsmarknadsinriktade insatser samt därigenom bli viktiga åtgärder för att öka eller säkerställa utbudet av arbetskraft.

Socioekonomisk status har stor betydelse för nivån på folkhälsan. Människor som är fattiga, har en lägre utbildning eller ett yrke med lägre status tenderar att ha sämre hälsa. Detta förhållande råder mellan nationalstater och regioner, men även inom desamma. Därför leder politiska insatser riktade mot att förbättra folkhälsan och bekämpa ojämlikheten i resurser till att skapa förutsättningarna för ytterligare ekonomiskt hållbar utveckling.

Regionala utvecklingsperspektivet

FRUSAM-projektets övergripande syfte är att bidra till en ökad samverkan mellan områdena folkhälsa och lokal och regional utveckling, med särskilt fokus på denna samverkans betydelse för hållbar ekonomisk utveckling. Indikatorer som utgör centrala uppföljnings- och styrinstrument inom bägge dessa områden är svårfångade. På den regionala nivån har de en betydelsefull funktion inom hållbara regionala utvecklingsprogram och strategier. I ett annat av FRUSAM:s delprojekt har därför ett antal indikatorer som sammanväger effekter av hälsoinsatser samt regionala insatser föreslagits.

Folkhälsa/Tillväxt ur ett flernivåperspektiv

Strukturen ovan är ett exempel från Regional utvecklingsstrategi (Jämtlands län) som visar på den flernivåstyrning som finns och i vilka former som finansiering kan utgå i relation till dessa olika nivåer. Viktigt att beakta är att dessa regionala finansieringsmöjligheter i form av partnerbeslutsorgan oftast bemannas av regionala politiker.

I en nyligen publicerad rapport (5:e Sammanhållningsrapporten) från EU belyses de insatser och utfall som skett inom ramen för EU:s sammanhållningspolitik.

Sammanfattning av de viktigaste punkterna i 5:e Sammanhållningsrapporten

Skillnader mellan EU: s regioner blir allt mindre - skillnader i BNP per capita har minskat väsentligt mer utvecklade regioner är mer konkurrenskraftiga, t.ex. eftersom de:

- är mer innovativa
- är bättre utbildade
- har högre förvärvsfrekvens
- har bättre infrastruktur

Välbefinnande och livstillfredsställelse är starkt kopplade till högre hushållens inkomster i de mindre utvecklade delarna av EU, men inte i de mer utvecklade regionerna

Miljömässig hållbarhet:

- vissa regioner har en hög risk av klimatförändringarna
- andra har en stark potential att producera mer förnybar energi
- många stadskärnor har dålig luftkvalitet
- vissa av de östeuropeiska EU-länderna saknar tillräckliga avloppsrening kapacitet.

Bättre samordning behövs mellan regional utveckling och andra EU- och nationell politik

- strategin Europa 2020:

regioner och regionala utvecklingspolitiken kan bidra väsentligt

Det bör finnas ett balanserat förhållningssätt till investeringar, t.ex. rätta balansen mellan olika typer av investeringar

- den starka mångfalden bland EU: s regioner (t.ex. skillnader i egenskaper, möjligheter och behov) måste beaktas, det måste finnas en stark roll för regioner, städer och lokala myndigheter

Hållbar utveckling

En hållbar utveckling är en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. En hållbar utveckling förutsätter helhetstänkande och ett långsiktigt perspektiv på utveckling och ska inte ses som ett permanent tillstånd utan som en förändringsprocess. Ett framgångsrikt hållbarhetsarbete kan inte fungera utan strukturerade processer, dvs. ett systematiskt arbetssätt. Ett system kan å andra sidan inte fungera utan människor. Det framgångsrika hållbarhetsarbetet förutsätter människor som känner till sina ansvarsområden och som arbetar tillsammans mot gemensamma mål och i enlighet med en bestämd plan.

Hållbar utveckling omfattar därför tre dimensioner, den **ekonomiska**, den **ekologiska** och den **sociala**. Såväl lokalt, regionalt och nationellt som globalt har den ekonomiska och den ekologiska dimensionen varit i fokus. Under de senaste åren har dock de sociala aspekterna av hållbar utveckling kommit allt mer i fokus, bl.a. inom ramen för arbetet med att utveckla strategier för hållbar utveckling. De sociala aspekterna har också lyfts fram i klimatarbetet där värderings- och beteendeförändringar, nya konsumtionsmönster mm. utgör en allt viktigare del i arbetet med att begränsa utsläppen av klimatgaser. I arbetet för en hållbar utveckling, nationellt, regionalt och lokalt, behövs styrsystem och verktyg som omfattar alla tre dimensioner av hållbar utveckling. Verktyg som utgår från ett helhetsperspektiv och som är ett stöd i samhällets olika planerings- och beslutsprocesser. Inom det privata näringslivet har man flerårig erfarenhet från att utveckla och använda olika verktyg för att systematisera och effektivisera sitt hållbarhetsarbete. Detta innebär ofta en process där företag vidgar sitt intressentperspektiv från kunder, leverantörer och ägare till en bredare skara innefattande exempelvis anställda och andra grupper inom samhället som på något sätt berörs av verksamheten. Ofta benämns detta utökade engagemang i termer av CSR, socialt ansvarstagande och samhällsansvar. Den drivande processen är vanligtvis upplevda yttre krav från exempelvis kunder, finansörer eller allmänheten samt egen övertygelse hos ledningen.

När det gäller komplexa organisationer som **kommuner**, **landsting** och **regioner** räcker vanligtvis inte de verktyg och modeller som tillämpas i det privata näringslivet. För dessa organisationers speciella förutsättningar följer särskilda utmaningar men också unika möjligheter.

Mest utmärkande är att:

- Kommuner och landsting har en komplex styrning med både politisk och tjänstemannastyrning,
- Verksamheten är mycket diversifierad i form av många olika aktiviteter och tjänster och många av dem är till sin natur tydligt kopplade till alla tre hållbarhetsdimensionerna,
- Kommunen eller landstingets rådighet, dvs. styrning är genom självbestämmande och politiska mandat mycket omfattande. Även möjligheten till indirekt styrning genom samverkan med externa intressenter ger stora möjligheter till förändringsarbete.

Det sociala perspektivet

EU-kommissionen presenterade sommaren 2008 en förnyad social agenda. Paketet fokuserar på och för samman sju prioriterade områden:

- Barn och ungdom
- Att investera i människor – fler och bättre arbetstillfällen
- Rörlighet
- Längre och friskare liv
- Kampen mot fattigdom och social utslagning
- Bekämpa diskriminering och främja jämställdhet mellan könen
- Möjligheter, tillgänglighet och solidaritet på den globala arenan

För att uppnå målen i den nya sociala agendan har kommissionen föreslagit att en blandning av olika politiska verktyg ska användas. Exempel på detta är lagstiftning på EU-nivå, social dialog mellan arbetsmarknadens parter, ökat nationellt samarbete, EU-finansiering och samordning mellan EU:s strukturfonder och program samt dialog med lokala och regionala myndigheter och andra organisationer.

Den sociala agendan är sektorsövergripande och flerdimensionell och täcker många områden som exempelvis arbetsmarknadspolitik, utbildning, hälsa, invandring och interkulturell dialog. Arbetsmarknads- och socialpolitiken har hittills ansetts (och anses fortfarande av Sverige att vara) respektive medlemslands ansvar, men kommissionen menar att EU också inom dessa områden kan ha stor betydelse.

Under de närmaste åren avser kommissionen att presentera flera delförslag inom agendan.

Inom ramen för denna samordning har hittills noterats tendenser till "expansionistiska" strävanden från EU-kommissionen sida. Med detta avses till exempel att sociala frågor, som är nationella, görs till frågor som berör inre marknaden och därmed inom kommissionens kompetensområde. Kommissionen har tidigare genom sitt meddelande om "Tjänster av allmänt intresse, däribland sociala tjänster av allmänt intresse – ett nytt europeiskt åtagande" (KOM(2007) 725 slutlig) markerat att tjänster av ekonomiskt allmänt intresse ska hanteras som en integrerad del av den inre marknaden. Det finns därmed anledning att följa upp sådana tendenser framöver, även om hittills utgivna meddelanden och direktivförslag inte har gett anledning till omedelbara åtgärder.

I världshälsoorganisationens (WHO) oberoende kommission för hälsans sociala bestämningsfaktorer rapport "Closing the gap in a generation" pekas på det sociala perspektivets inverkan på både hälsa och tillväxt. I kommissionens rapport konstateras att social rättvisa bokstavligen är en fråga om liv och död. I vissa delar av världen ökar medellivslängden och folkhälsan blir bättre medan den stagnerar i andra. Hälsoklyftorna är enorma med 40 års skillnad i förväntad medellivslängd mellan olika länder. Också inom de utvecklade länderna finns mycket stora hälsoklyftor som är nära förbundna med sociala förhållanden – hälsans sociala bestämningsfaktorer.

Kommissionen gör en ingående analys av en rad sådana bestämningsfaktorer; uppväxtförhållanden, miljön, arbetsförhållanden och arbetsmiljö, betydelsen av social välfärd och en hälso- och sjukvård som är tillgänglig för alla. Man framhåller att det behövs ett starkt politiskt handlingsprogram för att åstadkomma en jämlik global hälsa inom en generation.

WHO, där Europeiska Unionen är representerad, rekommenderade samtliga medlemsländer att anta de rekommendationer som föreslogs. EU har fullt ut anslutit sig till dessa.

Kommissionen ger tre övergripande rekommendationer:

- Förbättra förutsättningarna för människors dagliga liv
- Angrip den ojämlika fördelningen av makt, pengar och resurser – globalt, nationellt och lokalt
- Utveckla och använd metoder för att mäta och följa ojämlikheten i hälsa, utveckla kunskapsbasen, utbilda människor som är tränade att se hälsans sociala bestämningsfaktorer och utveckla människors medvetenhet om dessa.

EU 2020*

EU 2020-strategin är ett tioårsprogram för tillväxt och sysselsättning, som ska utvärderas efter de första fem åren. EU 2020-strategin ersätter den nuvarande Lissabonstrategin (därför kallas den ibland post-Lissabonstrategin). Konkret har unionen satt fem ambitiösa mål - om sysselsättning, innovation, utbildning, social integration och klimat / energi - som skall nås senast 2020. Varje medlemsstat kommer att anta sina egna nationella mål på alla dessa områden. Konkreta åtgärder på EU-nivå och nationell nivå kommer att ligga till grund för strategin.

De områden som har störst behov av utveckling kommer att fokuseras på via 7 flaggskeppsinitiativ på EU, nationell, lokal och regional nivå.

Inom varje initiativ kommer både EU och nationella myndigheter behöva samordna sina insatser så att de förstärker varandra.

För att mäta framsteg mot att uppfylla Europa 2020 mål, har 5 överordnade mål överenskommit för hela EU.

Denna begränsade uppsättning mål på EU-nivå skall översättas till nationella mål i varje EU-land, vilket då speglar respektive lands förutsättningar.

De 5 målen för EU under EU2020-strategin

1. Sysselsättning

75% av 20-64 åringarna kommer att vara anställda

2. FoU / innovation

3% av EU:s BNP (offentlig som privat) skall investeras i forskning och utveckling / innovation

3. Klimatförändring / energi

utsläppen av växthusgaser 20% (eller till och med 30%, om ett tillfredsställande internationell överenskommelse kan nås för att följa Kyoto) lägre än 1990

20% av energin från förnybara energikällor

20% ökning av energieffektiviteten

4. Utbildning

minska avhopp i skolan till under 10%

minst 40% av alla 30-34-åringar skall slutföra avslutad utbildning på forskarnivå (eller motsvarande)

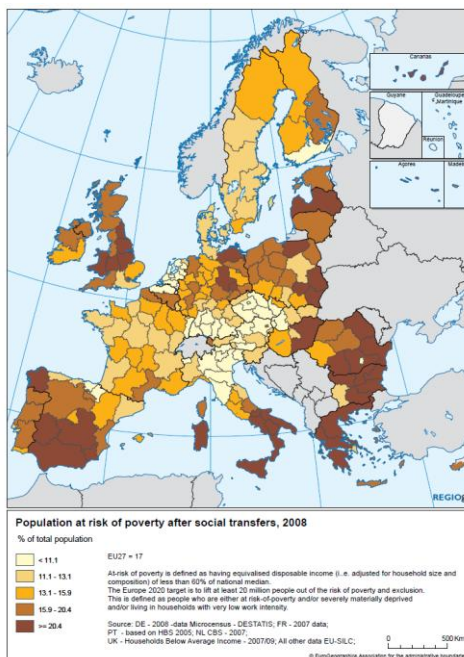
5. Fattigdom / social utslagning

minst 20 miljoner färre människor i eller i riskzonen för fattigdom och social utslagning

Nedan visas på hur den i p.5 ovan nämnda faktorn fördelar sig i ett urklipp från 5:e sammanhållningsrapporten,

5:e Sammanhållningsrapporten

- Fattigdom finns i alla medlemsstater
- Fattigdom: "Tillgången till resurser"
- Svår materiell fattigdom är koncentrerad till de mindre utvecklade medlemsstaterna
- Eftersatta områden finns främst i stadsområdena i EU-15 och i landsbygdsområdena i EU-12

2010.12.07_08FRUSAM/Göran Hallman

Förväntat utfall/resultat av målen

De ger en helhetsbild av var EU bör vara utifrån valda nyckelparametrar 2020.

De översätts till nationella mål så att varje medlemsstat kan kontrollera sina egna framsteg mot dessa mål.

De förutsätter inte att medlemsländerna ska dela på bördorna - de utgör gemensamma mål, att eftersträvas genom en blandning av nationella och EU-åtgärder.

De är sammankopplade och förstärker varandra:

- pedagogiska förbättringar ökar anställbarheten och minskar fattigdomen
- mer FoU och innovation i hela ekonomin, i kombination med effektivare resurser, gör oss mer konkurrenskraftiga och skapar jobb
- riktade investeringar i renare teknik bekämpar klimatförändringarna och samtidigt skapas nya affärsmöjligheter / jobb.

Ytterligare exempel på att EU alltmer börjar väva samman de olika perspektiven är följande textutsnitt från sammanhållningsrapporten,

In 2007, the Commission adopted a new Health Strategy for the period 2007–2013 aimed at fostering better health and increasing healthy life years, reducing health inequalities, protecting people from health threats and supporting technological innovation in healthcare systems. Although the strategy does not have cohesion as an explicit aim, a central aspect is to reduce inequalities in access and affordability. The approach to achieving this aim is set out in the Commission Communication 'Solidarity in health: reducing health inequalities in the EU' (COM(2009) 567) which identifies wide gaps in health between Member States and regions as well as between social groups as a threat to the EU's fundamental values. It puts forward a range of measures to be taken by the EU and Member States, including through Cohesion Policy. Reducing health inequality is equally an objective of the Health Programme 2008–2013.

2010.12.07_08 FRUSAM/Göran Hallman

*Europa 2020: En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, KOM(2010) 2020, 3.3.2010.
http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

Framtiden - och hur påverkar vi den??

En mycket viktig del av att genomföra extensiva omvärldsanalyser - med särskilt fokus på EU:s olika politikområden - är att möjligheter för att påverka utformningen av finansiellt stöd för utvecklingsarbete in flera perspektiv öppnas. Ett exempel på denna typ av omvärldsanalys är om man studerar de underlag som publicerats av EU Kommissionen rörande skapandet av EU2020. Den första bilden visar på de definierade "guidelines" som angetts som utvecklingsperspektiv. I den andra bilden har viktiga komponenter markerats - vilka utgör basen för dels den finansiering som kommer ske genom ESF (Europeiska Sociala Fonden) men också vilka framgångsfaktorer som behöver täckas in i framtida ansökningar från olika finansiella instrument.

The "Europe 2020 Integrated Guidelines" set out the framework for the Europe 2020 strategy and reforms at Member State level

Guideline 1: Ensuring the quality and the sustainability of public finances

Guideline 2: Addressing macroeconomic imbalances

Guideline 3: Reducing imbalances in the euro area

Guideline 4: Optimising support for R&D and innovation, strengthening the knowledge triangle and unleashing the potential of the digital economy

Guideline 5: Improving resource efficiency and reducing greenhouse gases emissions

Guideline 6: Improving the business and consumer environment and modernising the industrial base

Guideline 7: Increasing labour market participation and reducing structural unemployment

Guideline 8: Developing a skilled workforce responding to labour market needs, promoting job quality and lifelong learning

Guideline 9: Improving the performance of education and training systems at all levels and increasing participation in tertiary education

Guideline 10: Promoting social inclusion and combating poverty

2010.12.07_08 FRUSAM/Göran Hallman

Guideline 10: Promoting social inclusion and combating poverty

Member States' efforts to reduce poverty should be aimed at promoting full participation in society and economy and extending employment opportunities, making full use of the European Social Fund. Efforts should also concentrate on ensuring equal opportunities, including through access to affordable, sustainable and high quality services and public services (including online services, in line with guideline 4) and in particular health care.

Member States should put in place effective anti-discrimination measures. Equally, to fight social exclusion, empower people and promote labour market participation, social protection systems, lifelong learning and active inclusion policies should be enhanced to create opportunities at different stages of people's lives and shield them from the risk of exclusion. Social security and pension systems must be modernised to ensure that they can be fully deployed to ensure adequate income support and access to healthcare — thus providing social cohesion — whilst at the same time remaining financially sustainable. Benefit systems should focus on ensuring income security during transitions and reducing poverty, in particular among groups most at risk from social exclusion, such as one-parent families, minorities, people with disabilities, children and young people, elderly women and men, legal migrants and the homeless. Member States should also actively promote the social economy and social innovation in support of the most vulnerable.

The EU headline target, on the basis of which Member States will set their national targets, is to reduce by 25% the number of Europeans living below the national poverty lines, lifting over 20 million people out of poverty.

2010.12.07_08 FRUSAM/Göran Hallman

Mönstret med att peka på ESF som ett verktyg eller instrument framgår också om man studerar intentionerna som anges i den framtida sammanhållningspolitiken. Kopplingen mellan de olika policydokumenten framträder tydligt.

IV. Alternativ för framtidens sammanhållningspolitik

1. Öka det europeiska mervärdet
2. Stärka samhällsstyrningen
3. Effektivisera leveransen
4. Sammanhållningspolitikens struktur

2010.12.07_08 FRUSAM/Göran Hallman

4. Sammanhållningspolitikens struktur

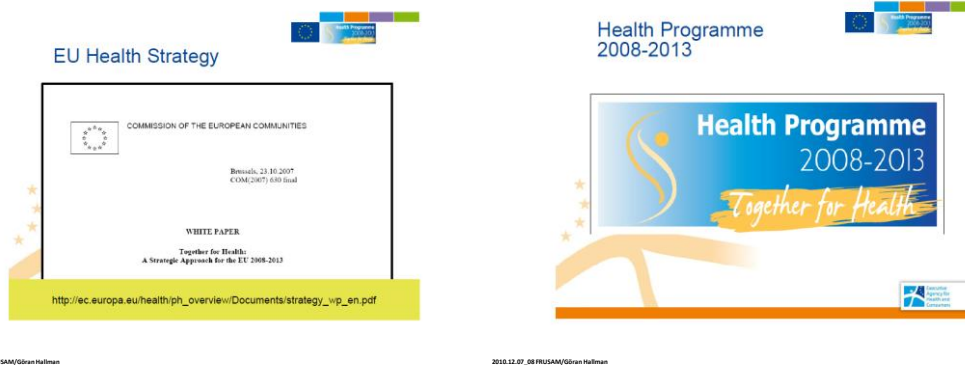
- Alla regioner skall inkluderas, differentiering beroende på ekonomisk utveckling:
 - Mindre utvecklade regioner
 - Mer utvecklade regioner
 - Mellankategori
 - Enklare system – ersätter nuvarande ut- och infasning
 - Territoriellt samarbete - 3 typer
- I linje med Budgetöversynen, beakta hur:
 - ESF kan stödja 2020-målen
 - ESF kan erhålla mer synlighet och förutsägbara finansieringsvolymmer
 - ESF kan bidra till det Europeiska Sysselsättningsinitiativet på ett bättre sätt

2010.12.07_08 FRUSAM/Göran Hallman

Än mer intressant blir det om man även inkluderar den bild som växer fram vid en analys rörande den framtida hälsopolitiken. Normalt så publicerar EU en policy som kompletteras med ett programdokument. Programdokumentets genomförande sker sedan genom riktade utvecklingsinsatser i form av s.k. utlysningar (calls) där definitionen av vad som önskas utfört av EU:s olika direktorat också kompletteras med finansiella ansökningsmöjligheter för att genomföra riktade projekt. I särskilda fall kan även s.k. upphandlingar ske (tender calls) där

de olika direktoraten anger ett utvecklingsområde och olika organisationer får ge anbud på att utföra själva uppdraget.

Nedan visas som exempel hälsostrategin och det tillhörande programområdet.

EU behöver i strategin definiera utifrån dess grundfördrag insatser för att säkerställa att människors hälsa skyddas som en del av alla politikområden. Där regleras även att detta arbete skall ske med alla EU-länderna för att förbättra folkhälsan, förebygga ohälsa och undanröja faror för fysisk och mental hälsa.

EU: s strategi för att skydda och förbättra människors hälsa genomförs främst genom kommissionens hälsoprogram.

Hur fungerar det?

De prioriterade områden och kriterier för finansiering av åtgärder inom hälso-programmet anges varje år i en arbetsplan. På grundval av detta som offentliggörs, via offentliga kanaler, kan man sedan utläsa uppgifter om de olika typer av finansieringsmetoder som kommer finnas tillgängliga och vilka rutiner man måste följa för att kunna inkomma med projektansökan och /eller anbud.

Vem kan delta?

Organisationer från EU-länderna, EES (Island, Liechtenstein och Norge), EU: s grannländer och länder på västra Balkan har alla rätt att delta i hälsoprogrammet, enligt deras särskilda avtal med EU.

Även organisationer från andra länder som inte deltar i programmet uppmuntras att engagera sig, där detta kan bidra till att uppnå programmets mål. Sådana organisationer kan bjudas in av partner från de deltagande länderna, om deras medverkan anses vara användbara. De kan dock varken bidra ekonomiskt eller få direkt stöd från programmet.

Deltagande är öppet för en lång rad organisationer, inklusive:

- Forskningsinstitut och universitet
- Offentliga myndigheter
- NGO: s

- Kommersiella företag

Olika regler för deltagande gäller beroende på hur initiativet finansieras. Detaljerna är angivna i den årliga arbetsplan och ansökningsomgång offentliggörs varje år.

Vilka är de finansieringsmetoder?

Hälsoprogrammet stöder verksamhet som kan förbättra och skydda människors hälsa. Olika finansieringsmetoder finns tillgängliga beroende på typ av projekt.

Den typ av finansiering som finns tillgänglig för varje verksamhet anges varje år i en arbetsplan - med målet att uppnå målen så effektivt som möjligt med fullt samarbete mellan intressenter i programmet.

Om inget annat anges utlysningen, är den grundläggande principen gemensam finansiering. Kommissionen beviljar då medel för att täcka en viss procentandel av projektets "totala kostnader".

http://ec.europa.eu/health/index_sv.htm

I en presentation om den framtida programperioden 2014 - 2020 den 16:e april 2010 med titeln "The EU Structural Funds: Efficient Investments to Optimise Health Gains" redovisade Dr. Rotislava Dimitrova från DG SANCO följande bilder.

Health policy priorities to be addressed

Cohesion policy: Reduce disparities between MS and regions
Health policy: Reduce health inequalities and health inequities
Cohesion policy: Harmonious regional development through economic, social and territorial cohesion, aligned with EU 2020
Health policy:

- Protect and improve health: Health promotion and disease prevention, Risk management
- Support healthy ageing
- Support sustainable and efficient health system:
- Structural changes to respond to global challenges
- Support skilled and sustainable health workforce
- Foster health innovation and technology
- E – Health
- Support access to healthcare services, including cross border healthcare
- Improve quality and safety of healthcare

Main objectives

- Increase health investments from the EU Structural Funds
- Improve effectiveness of health investments
- Maximise health gains from the EU Structural Funds

Increase health investments from the Structural Funds

EU level:

- Include health as a priority area for funding in the EU Structural Funds regulations
- Introduce health as a separate thematic priority for funding in the scope of the ESF and ERDF regulation

Increase health investments from the Structural Funds

MS and regional level:

- Include health priorities in the regional development plans
- Increase administrative capacity and expertise to use SF
- Advocate for a specific Operational Programme on health

Det är mycket intressant att även här se sammanknytningen mellan strukturell sammanhållningspolitik och framtida förbättringar inom det sociala området med fokus på hälsa. Uppenbart pågår en koordinering av EU:s instrument för att driva på den framtida utvecklingen.

Syftet med ESF (artikel 162 i FEUF) är "[...] att förbättra arbetstagarnas sysselsättningsmöjligheter på den inre marknaden och bidra till en höjning av levnadsstandarden", "möjligheterna till sysselsättning och arbetstagarnas enklare och att öka sin geografiska och yrkesmässiga rörlighet inom unionen samt att underlätta deras anpassning till industriella förändringar och förändringar i produktionssystemen, särskilt genom yrkesutbildning och omskolning".

Syftet med ESF överensstämmer med Art. 9 i fördraget, som enligt avdelning II "Bestämmelser med allmän giltighet", säger att "fastställa och genomföra sin politik och verksamhet ska unionen beakta de krav som att främja en hög sysselsättning, garantier för ett fullgott socialt skydd, kampen mot social utslagning och en hög utbildning och skydd av människors hälsa".

I sitt meddelande om Europa 2020 av den 3 mars 2010 har Europeiska kommissionen skrivit "göra EU till en smart och hållbar ekonomi som kan skapa hög sysselsättning, produktivitet och social sammanhållning". Strategin underströk att "ekonomisk, social och territoriell sammanhållning kommer att förbli i hjärtat av Europa 2020 strategi för att säkerställa att all energi och kapacitet mobiliseras och fokuserade på att uppnå strategins prioriteringar. Sammanhållningspolitiken och strukturella pengar, samtidigt som viktiga i sig själva är viktiga mekanismer för att uppnå de prioriteringar av smarta och hållbar tillväxt i medlemsstaterna och regionerna."

Den 5:e sammanhållningsrapporten kommer att åtföljas av slutsatser som kommer att lägga fram idéer och möjligheter om framtida riktlinjer för ESF, ERUF och Sammanhållningsfonden efter 2013.

Antagandet av lagförslag för strukturfonderna och Sammanhållningsfonden efter 2013 planeras under våren / sommaren 2011. Dessa förslag kommer att åtföljas av en fullständig konsekvensanalys med hänsyn till den föreslagna budgetramen.

Sammanhållningspolitiken är nära kopplad till andra EU-politikområden, t.ex. miljö, transport, energi, sysselsättning, utbildning, forskning och utveckling, innovation, social integration, och industripolitik som den finansierar insatser i dessa områden, inom en strategisk utveckling ram. Denna komplementaritet och samordning av sammanhållningspolitiken med övrig EU-politik är därför av särskild betydelse.

Effekterna av den senaste ekonomiska och finansiella krisen har varit betydande och har drabbat alla regioner och medlemsstater. Detta har lyft fram betydelsen av kvaliteten på regeringens och de offentliga utgifterna som är avgörande för en stark varaktig långsiktig

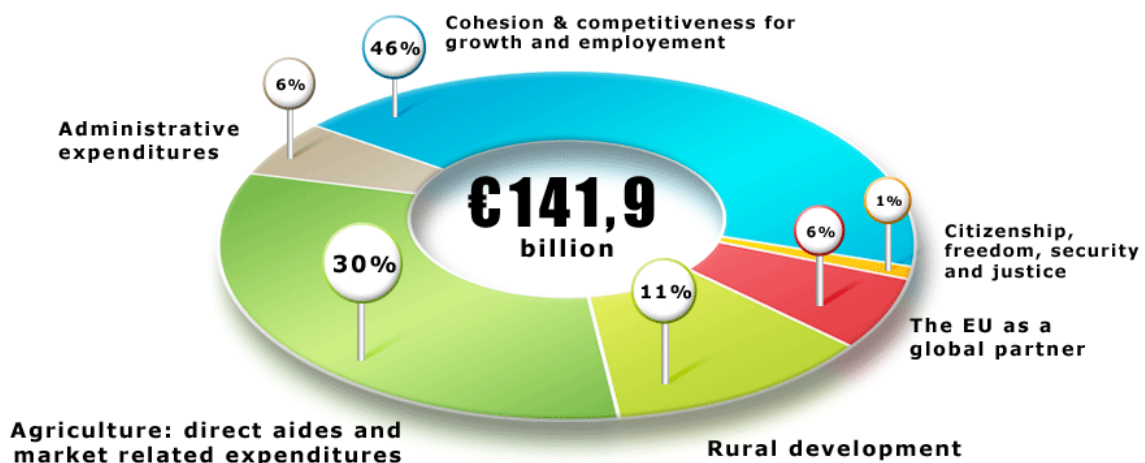
utveckling. Detta måste förbättras i vissa regioner, särskilt i de där framstegen på fältet mot Lissabon-agendan har varit otillräcklig.

De möjliga konsekvenserna av alla alternativ är på det ekonomiska, sociala och miljömässiga området. De sannolika ekonomiska konsekvenserna påverkar bland annat investeringar, innovativ och forskningskapacitet, regional tillväxt och konkurrenskraft. Sociala konsekvenser förväntas på sysselsättning och arbetsmarknad, social integration, styrning och delaktighet, hälsa. Miljökonsekvenserna oroar bland andra genom anpassning till klimatförändringar, skydd av biologisk mångfald, koldioxidintensiteten av verksamhet, förnybara energikällor, grön infrastruktur, miljöinnovation, energi- och resurseffektivisering, avfalls- och vattenhantering, ta itu med miljörisker. De utmaningar som Europa står inför är gränsöverskridande. Detta innebär en stark koppling mellan sammanhållningspolitiken och utrikespolitik genom gränsöverskridande samarbetet vid EU: s yttre gräns. Därför politiken kan påverka angränsande regioner i tredje länder. För Sveriges del omfattar detta Norge.

EU BUDGET

En viktig källa för omvärldsanalys är att studera hur EU:s budget är strukturerad. Bilden nedan visar grovt uppdelningen i olika områden. Observera att "Agriculture" + "Rural dev." är mindre än "Cohesion& competitiveness for growth and employment".

Detta bedöms utgöra ytterligare en signal om att en mera konvergerande fondstruktur kommer att utvecklas för nästa verksamhetsperiod 2014 - 2020.

Ytterligare information om EU:S budget kan man finna på följande länk:
http://ec.europa.eu/budget/budget_detail/next_year_en.htm

Konklusion och förslag till framtida arbete

Det finns ett samband mellan en god folkhälsa och ett samhälle präglad av ekonomisk och social trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor, jämställdhet och rättvisa.

Ekonomisk stress och social otrygghet orsakar ohälsa, framför allt psykisk ohälsa, och leder till ökad ojämlikhet i hälsa.

I enlighet med FRUSAM:s intentioner att bidra med kunskap om **HUR** framtida regional utveckling kan utformas och genomföras vill vi peka på de möjligheter som finns att delta i hela kedjan inför att en ny politik på EU-nivå skall mejslas fram.

I varje steg av framtagandet finns möjligheter - olika sätt och olika former - för att påverka och föra in text som i slutändan kan medge att en ansökan om finansiellt stöd blir framgångsrikt!! Missa inte dessa möjligheter.....

Som ett exempel vill vi använda framtagandet av den nya politiken som skall leda EU mot EU2020 målen. Ett antal viktiga steg kommer under det närmaste året tas vilka kommer påverka regionala utveckling men även den sociala och miljömässiga för en lång tid framöver.

I den femte sammanhållningsrapporten redogör kommissionen för några av sina centrala idéer om reformer av sammanhållningspolitiken efter långa diskussioner som inleddes med den fjärde sammanhållningsrapporten 2007. Idéerna kommer att finjusteras och sammanställas under de närmaste månaderna. Kommissionen uppmanar alla berörda parter att reagera på konklusionerna i denna rapport.

Kommentarer - enskilda såväl som organisationsinriktade - kan lämnas till och med den 31 januari 2011 på:

http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/index_en.htm.

Svaren kommer att beaktas när lagförslagen utformas och läggs fram så snart som den nya fleråriga budgetramen antas 2011.

Det femte sammanhållningsforumet, som äger rum i Bryssel den 31 januari–1 februari 2011, är ett utmärkt tillfälle att debattera de här idéerna för de politiker som kan medverka.

Tidsplan för att utveckla den nya politikens utformning

- 11 november 2010 – 31 januari 2011 – Offentligt samråd
- 31 januari 2011-1 februari 2011 – Sammanhållningsforum (enligt kommissionens hemsida – enbart särskilt inbjudna).
- Våren 2011 – förslag av kommande budgetplaner
- Sommaren 2011 lagförslag
- Slutet av 2012 – Antagande av ett nytt lagstiftningspaket och förväntad överenskommelse om budgeten efter 2013.
- 2013 – Nya programdokument klara.
- 2014 i kraft!